

AUTOREFERAT

1. IMIĘ I NAZWISKO

Dr Magdalena Musiał-Karg
Uniwersytet im. Adam Mickiewicza w Poznaniu

2. WYKSZTAŁCENIE, POSIADANE DYPLOMY, STOPNIE NAUKOWE

Jestem absolwentką dwóch kierunków studiów: nauk politycznych oraz zarządzania i marketingu. Studia licencjackie na kierunku nauki polityczne odbywałam na Uniwersytecie im. A. Mickiewicza w Poznaniu, kończąc je w roku 2002 obroną pracy licencjackiej pt. *„Referendum w systemie demokracji bezpośredniej Szwajcarii”* napisanej pod kierunkiem dra Tadeusza Wallasa. W 2002 r. podjęłam studia uzupełniające magisterskie na kierunku Master of European Political Studies / Politologia prowadzone na dwóch uniwersytetach: Uniwersytecie im. A. Mickiewicza w Poznaniu oraz na Europejskim Uniwersytecie Viadrina we Frankfurcie nad Odrą. Studia zakończyłam obroną pracy magisterskiej pt. *The role of referendum institution in the European integration process* napisaną pod kierunkiem prof. Timma Beichelta (UEV) i uzyskaniem w czerwcu 2004 r. dyplomu magistra na Uniwersytecie im. A. Mickiewicza w Poznaniu. Równolegle ze studiami politologicznymi odbywałam studia magisterskie na kierunku zarządzanie i marketing na Uniwersytecie Zielonogórskim w Zielonej Górze. Zwieńczeniem studiów w czerwcu 2003 r. była obrona pracy magisterskiej pt. *„Szanse i zagrożenia polskiego rolnictwa w stowarzyszeniu z Unią Europejską”* napisanej pod kierunkiem dr hab. inż. Magdaleny Graczyk, prof. UZ.

W październiku 2003 r. rozpoczęłam studia doktoranckie na Uniwersytecie im. A. Mickiewicza w Poznaniu w ramach programu stypendialnego Europa Fellows II finansowanego przez Bundesministerium für Bildung und Forschung w Niemczech. Studia realizowane były na Europejskim Uniwersytecie Viadrina we Frankfurcie nad Odrą oraz w Collegium Polonicum w Słubicach. Doświadczenia i umiejętności zdobyte podczas programu stypendialnego realizowanego częściowo na niemieckiej uczelni okazały się niezwykle przydatne podczas dalszej pracy zawodowej – naukowej i dydaktycznej. Po zakończeniu programu Europa Fellows w okresie od czerwca 2006 r. do stycznia 2007 r. otrzymałam stypendium doktoranckie w ramach programu Osteuropa finansowanego przez Katholischer Akademischer Ausländer Dienst. Obrona mojej pracy doktorskiej pt. *Referendum jako instytucja demokracji bezpośredniej w państwach europejskich* – napisanej pod kierunkiem prof. dra hab. Andrzeja Stelmacha – miała miejsce w dniu 29 stycznia 2007 r.; uzyskałam stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie nauki o polityce.

3. INFORMACJA O DOTYCHCZASOWYM ZATRUDNIENIU W JEDNOSTKACH NAUKOWYCH

Jeszcze w trakcie studiów doktoranckich – w okresie od listopada 2004 r. do czerwca 2005 r. pracowałam w Zespole Szkół Licealnych w Słubicach w charakterze nauczyciela przedmiotu „wiedza o społeczeństwie”. Po uzyskaniu stopnia doktora przez rok – od października 2007 r. do września 2008 r. – zatrudniona byłam na stanowisku adiunkta w Instytucie Politologii i Europeistyki (Wydział Humanistyczny) Uniwersytetu Szczecińskiego. Od października 2007 do września 2009 r. pracowałam również jako nauczyciel akademicki na Wydział Nauk Humanistycznych Wyższej Szkoła Finansów i Zarządzania w Białymstoku. W październiku roku 2008 zostałam zatrudniona na stanowisku adiunkta na Wydziale Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu w Zakładzie Systemów Politycznych. Od października 2008 r. pełnię funkcję pełnomocnika dziekana WNPiD ds. studiów na kierunku politologia w Collegium Polonicum w Słubicach – wspólnej placówce naukowo-badawczej Uniwersytetu im. A. Mickiewicza oraz Europejskiego Uniwersytetu Viadrina we Frankfurcie nad Odrą.

4. WSKAZANIE OSIĄGNIĘCIA WYNIKAJĄCEGO Z ART. 16 UST. 2 USTAWY Z DNIA 14 MARCA 2003 R. O STOPNIACH NAUKOWYCH I TYTULE NAUKOWYM ORAZ O STOPNIACH I TYTULE W ZAKRESIE SZTUKI (DZ. U. NR 65, POZ. 595 ZE ZM.).

Zgodnie z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 595 ze zm.) jako osiągnięcie stanowiące podstawę ubiegania się o nadanie stopnia doktora habilitowanego wskazuję przedsięwzięcie zatytułowane: *Determinanty i konsekwencje elektronicznego głosowania we współczesnej demokracji*. Częściami składowymi ww. osiągnięcia są monografia pt. *Elektroniczne referendum w Szwajcarii. Wybrane kierunki zmian helweckiej demokracji bezpośredniej*, która ukazała się w roku 2012 nakładem Wydawnictwa Naukowego WNPiD UAM oraz cykl 19 monotematycznych artykułów naukowych poświęconych wykorzystaniu nowoczesnych technologii informacyjnych i komunikacyjnych w procedurach głosowania w państwach demokratycznych ze szczególnym uwzględnieniem doświadczeń szwajcarskich.

Omówienie celu naukowego ww. prac i osiągniętych wyników wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania

Po uzyskaniu stopnia doktora nauk humanistycznych w zakresie nauk o polityce na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu moje zainteresowania naukowe skoncentrowały się przede wszystkim wokół problematyki wykorzystania nowych technologii w państwach demokratycznych, ze szczególnym uwzględnieniem procedur podejmowania decyzji przez zbiorowego suwerena - wyborów i referendum. Podejmując tę tematykę badań skoncentrowałam się na głosowaniu elektronicznym (przede wszystkim głosowaniu online) jako nowej metodzie partycypacji wyborców w głosowaniach powszechnych, która budzi zainteresowanie coraz większej liczby państw. Dodać należy, iż w Europie największe doświadczenia z głosowaniem internetowym mają dwa państwa: Estonia (gdzie głosowanie elektroniczne stosowane jest od 2005 roku w wyborach państwowych) oraz Szwajcaria (gdzie

głosowanie elektroniczne stosowane jest przede wszystkim w procedurach referendalnych w niektórych kantonach od 2003 r.).

Ta tematyka eksploracji naukowych stanowi pierwszy i najważniejszy kierunek moich zainteresowań. Wynikiem prowadzonych badań w ramach tego obszaru jest publikacja łącznie 21 prac:

- 1 monografii;
- 10 artykułów w czasopismach naukowych (w tym 5 tekstów w języku angielskim);
- 8 rozdziałów w pracach zbiorowych (w tym 2 tekstów w języku angielskim opublikowanych w wydawnictwach zagranicznych: austriackim oraz tureckim);
- 1 praca zbiorowa pod redakcją naukową.

Głównym celem badań była analiza uwarunkowań wykorzystania oraz wpływu nowych technologii na demokrację (ze szczególnym uwzględnieniem procedur głosowania) oraz krytyczna ocena konsekwencji wykorzystania ICT w tym obszarze w przestrzeni politycznej. W swojej pracy badawczej oprócz warstwy teoretycznej, koncentrowałam się głównie na dwóch przykładach wykorzystania e-głosowania w praktyce państw europejskich: na Szwajcarii i Estonii, choć większość moich badań prowadzona była właśnie w kontekście zastosowania e-głosowania w Konfederacji Szwajcarskiej (cezura czasowa obejmuje okres od momentu rozpoczęcia wdrażania projektów pilotażowych do końca roku 2012) .

Jednym z zamierzeń podjętych badań była odpowiedź na pytania: o relacje między rozwojem technologicznym i procesami politycznymi oraz o wpływ wykorzystania ICT na akt głosowania w wyborach i referendach, o najważniejsze w tym kontekście szanse i zagrożenia będące wynikiem rozwoju ICT, o nowe modele demokracji czy też o nową jakość procesów zachodzących w sferze polityki.

Problematyka przedsięwzięcia jest nowa, ważna poznawczo, istotna z punktu widzenia praktyki politycznej, a co – wydaje się bardzo ważne – nie prezentowana dotychczas szerzej w polskiej literaturze z zakresu nauk politycznych. W przyjętej konceptualizacji dążyłam do tego, by wyodrębnić w swej pracy zarówno analizę teoretyczną dotyczącą kierunków przekształceń demokracji za pośrednictwem nowoczesnych technologii, jak i warstwę empiryczną badań (związaną z wpływem głosowania elektronicznego na zachowania wyborców, frekwencję itp.).

Badania prowadzone były przeze mnie w kilku etapach. Najpierw skoncentrowałam się na *elektronicznej demokracji* jako nowym koncepcie demokratycznego sprawowania władzy. W większości moich prac wykorzystalam ujęcie Martina Hagen, które w moim przekonaniu jest podejściem najbardziej uniwersalnym i obrazującym przy tym ewolucję samej demokracji elektronicznej. Hagen wymienia bowiem typy demokracji elektronicznej wg kryteriów wykorzystanych w nich technologii: najpierw telewizji kablowej, potem sieci komputerowych, a następnie technologii informacyjnych i komunikacyjnych (ukazując jednocześnie zmiany w rozwoju technologicznym zachodzącym na przełomie lat). W trakcie prowadzonych badań w oparciu o istniejący już model rynku politycznego skonstruowałam schemat wykorzystania nowych technologii w procesach zachodzących na rynku politycznym: w procesie informowania, komunikowania i aktu głosowania. Pozwoliło mi to analizować ewolucję tych procesów (głównie głosowania) w kontekście zastosowania ICT.

Takie ujęcie stanowiło niejako fundament teoretyczny dla dalszych rozważań prowadzonych w artykułach i rozdziałach, dotyczących e-demokracji, a przede wszystkim elektronicznego głosowania.

Wynikiem podejmowanych w tym zakresie badań są publikacje, które koncentrują się głównie na teoretycznych aspektach e-demokracji i e-głosowania:

- Musiał-Karg M., *Elektroniczna demokracja – wykorzystanie nowych technologii w życiu politycznym*, [w:] *Współczesne państwo. Wybrane problemy*, red. S. Wróbel, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu, Poznań-Chorzów 2009;

- Musiał-Karg M., *The Role of the Internet in Contemporary Democracies*, "Polish Political Science Yearbook" 2009;

- Musiał-Karg M., *Demokracja bezpośrednia w obliczu zastosowania nowych technologii*, [w:] *Demokracja w obliczu nowych mediów. Elektroniczna demokracja, wybory przez Internet, kampania w sieci – teoria, doświadczenia, perspektywy*, red. M. Musiał-Karg, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2013;

- Musiał-Karg M., *E-voting (As a Form of E-Democracy) in the European Countries*, [w:] *Explorations in eGovernment and eGovernance, vol. 2 Selected Proceedings of the Second International Conference on eGovernment and eGovernance*, red. A. Balci, C. Can Actan, O. Dalbay, Antalya 2010;

- Musiał-Karg M., *Głosowanie elektroniczne. Motywy wdrażania nowych form uczestnictwa wyborczego*, [w:] *Dylematy współczesnej demokracji*, red. S. Wróbel, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2011.

- Musiał-Karg M., *Electronic democracy and its organization - a revolution or a modernization? The example of e-voting*, "Politbook", nr 2/2012;

- Musiał-Karg M., *Głosowanie elektroniczne – nowe wyzwanie dla demokracji?*, „Przegląd Politologiczny” nr 4/2010;

- Musiał-Karg M., *Elektroniczne głosowanie. Wybrane dylematy wokół e-voting*, [w:] *Demokracja elektroniczna – kontrowersje i dylematy*, red. M. Marczevska-Rytka, UMCS, Lublin 2013.

W części z moich prac swoją uwagę skupiłam na studiach dwu – wydaje się – najważniejszych przypadków w zakresie wykorzystania elektronicznego głosowania. Mimo że w Europie wiele państw rozważa(ło) (a nawet testowało) wprowadzenie e-głosowania, to obecnie tylko dwa kraje stosują *e-voting* (*i-voting*): Szwajcaria (gdzie *e-voting* stosowane jest w części kantonów przede wszystkim w referendach) oraz Estonia (która jest pierwszym państwem na świecie, gdzie odbyły się wybory elektroniczne/internetowe). W swoich pracach skoncentrowałam się głównie na tych dwóch przykładach, analizując wykorzystanie *e-voting* w referendach w wybranych szwajcarskich kantonach (gminach) lub w różnego typu wyborach w Estonii. Zestawienie doświadczeń estońskich i szwajcarskich pozwoliło mi odpowiedzieć na pytania o potencjał e-głosowania w kontekście jego wpływu na poziom frekwencji wyborczej. Zaznaczyć należy, iż jednym z najważniejszych motywów wdrażania elektronicznego głosowania w wielu państwach jest przekonanie, że *e-voting* jest w stanie zapobiec zmniejszającej się partycypacji wyborczej, a nawet przełożyć się na wzrost poziomu frekwencji w głosowaniach powszechnych. Tych zagadnień dotyczą następujące publikacje:

- Musiał-Karg M., *The Theory and Practice of Online Voting. The Case of Estonia (selected issues)*, "Athenaeum. Polish Political Science Studies", nr 29/2011;

- Musiał-Karg M., *Internetowe głosowanie w Estonii na przykładzie wyborów w latach 2005- 2009*, „Przegląd Politologiczny” nr 3/2011;
- Musiał-Karg M., *Is Electronic Voting a Panacea for a Low Turnout? Examples of Estonian e-Elections and Swiss e-Referendums*, “Polish Political Science Yearbook” 2012;
- Musiał-Karg M., *Kształtowanie demokracji partycypacyjnej na przykładzie kantonów i gmin w Szwajcarii*, [w:] *Przywództwo lokalne a kształtowanie demokracji partycypacyjnej*, red. S. Michałowski, K. Kuć-Czajkowska, UMCS, Lublin 2008.
- Musiał-Karg M., *Głosowanie elektroniczne jako element e-demokracji na przykładzie doświadczeń kantonu Zurych*, „Przegląd Politologiczny” nr 1/2009;

W wymienionych tekstach prezentowałam sposób głosowania internetowego stosowany w Estonii i w Szwajcarii, a ponadto analizowałam wybrane głosowania pod kątem wpływu ICT na procedurę głosowania (w porównaniu do metod tradycyjnych) oraz pod kątem zmian w poziomie frekwencji wyborczej. Analiza obu przypadków wskazywała jednoznacznie na coraz większe zainteresowanie e-głosowaniem w Estonii (co z też znajdowało wyraz w zmianie poziomu partycypacji), natomiast w przypadku Szwajcarii ewidentną zmianą jest zwiększanie liczby dostępnych metod głosowania – od głosowania przy urnie wyborczej przez głosowanie korespondencyjne po e-głosowanie. Helweckie doświadczenia – mimo pierwotnie spodziewanej dużej zmiany w poziomie udziału uprawnionych w głosowaniu – okazały się odmiennymi od tych estońskich. W Szwajcarii odnotowano duże zainteresowanie nowoczesnymi metodami uczestnictwa, jednak wzrost frekwencji nie był widoczny.

Szeroki zakres problematyki wykorzystania ICT we współczesnych państwach wymusił niejako wielowątkowość podejmowanych badań. Część z moich tekstów dotyczyła zatem pobocznych względem problematyki e-głosowania wątków związanych z wpływem nowych technologii na demokrację. Niektóre prace poświęciłam tematyce partycypacji i metod zwiększania frekwencji wyborczej, zastosowania Internetu na rynku wyborczym czy też odpowiedzi na pytanie o sens funkcjonowania ciszy wyborczej w dobie Internetu. Wymienić tu należy m.in.:

- Musiał-Karg M., *Metody zwiększania frekwencji wyborczej. Polska a doświadczenia innych państw*, „Środkowoeuropejskie Studia Polityczne”, nr 2/2011;
- Musiał-Karg M., *E-voting as a New Form of Civic Participation in Democratic Procedures*, “Polish Political Science Yearbook” 2010/XXXIX.
- Musiał-Karg M., *The Political Market and the Application of the Internet* [w:] EDEM2011. Proceedings of the 5th Conference on Electronic Democracy 2011, red. A. Prosser, Austrian Computer Society, Vienna 2011;
- Musiał-Karg M., *Politycy i Internet. Wykorzystanie nowych technologii przez polityków województwa lubuskiego i podlaskiego*, [w:] *Oblicze polityczne regionów Polski. Elity i społeczeństwo*, red. M. Dajnowicz, Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania w Białymstoku, Białystok 2008.
- Musiał-Karg M., *Wpływ ICT na życie polityczne*, [w:] *Nowe media we społecznym świecie*, red. M. Jeziński, A. Seklecka, Ł. Wojtkowski, UMK, Toruń 2011;
- Musiał-Karg M., *Cisza wyborcza w dobie Internetu*, „Przegląd Sejmowy” nr 3/2013;

Ważną pozycją książkową w tym obszarze badań jest praca zbiorowa pod moją redakcją pt. *Demokracja w obliczu nowych mediów. Elektroniczna demokracja, wybory przez Internet, kampania w sieci – teoria, doświadczenia, perspektywy*, która ukazała się nakładem Wydawnictwo Adam Marszałek (Toruń 2013). Publikacja jest wynikiem zainicjowanego przeze mnie przedsięwzięcia, do którego zaprosiłam specjalistów zajmujących się badaniami nad wpływem tzw. nowych mediów na systemy demokratyczne. W moim przekonaniu atutem tej książki jest fakt, iż autorzy pochodzący z różnych instytucji naukowych podejmują badania nad relatywnie wąską i nie analizowaną często w Polsce tematyką.

Zwieńczeniem prowadzonych przeze mnie 6-letnich badań nad wykorzystaniem ICT w państwach demokratycznych oraz wpływem zastosowania alternatywnego sposobu głosowania, jakim jest *e-voting*, na demokrację, jest monografia pt. *Elektroniczne referendum w Szwajcarii. Wybrane kierunki zmian helweckiej demokracji bezpośredniej, WNPiD UAM, Poznań 2012*. Celem książki jest analiza doświadczeń tego niewielkiego państwa w zakresie wykorzystania technologii teleinformatycznych w procesach podejmowania decyzji na różnych poziomach podziału administracyjnego państwa.

W warstwie deskrypcyjnej wymienionej pracy usystematyzowałam wiedzę na temat demokracji bezpośredniej (i jej instytucji) oraz demokracji elektronicznej (a także form e-partycypacji). W warstwie eksplanacyjnej – wyjaśniłam podłoże i specyfikę przemian zachodzących na płaszczyźnie demokracji bezpośredniej w Szwajcarii (w kontekście instytucji bezpośrednich, frekwencji wyborczej oraz dostępnych metod głosowania). Natomiast w warstwie prognostycznej spróbowałam odpowiedzieć na pytanie o kierunki rozwoju e-referendum w Szwajcarii oraz możliwości przełożenia jej doświadczeń na grunt innych państw.

W pracy skoncentrowałam się na udzieleniu odpowiedzi na pytanie o to, w jakim wymiarze zmienia się bezpośrednia forma sprawowania władzy w Konfederacji Szwajcarskiej właśnie w kontekście wykorzystania tamże e-głosowania w procedurze referendalnej. Szwajcaria jest przykładem państwa, gdzie technologie teleinformatyczne stosowane są w procedurze oddawania głosów w wyborach i referendach. Od roku 2000 prowadzone są w tym federalnym państwie prace nad wykorzystaniem elektronicznego głosowania, a przedsięwzięcie to wzbudza coraz większą uwagę nie tylko w helweckich kantonach zainteresowanych nowym sposobem uczestnictwa obywatelskiego, ale także w innych państwach Europy i świata.

Jednym z najważniejszych pytań badawczych, jakie postawiłam sobie w trakcie analizy materiału badawczego, było: czy i na ile systemy głosowania elektronicznego w Szwajcarii wpływają na kształt funkcjonującej współcześnie demokracji bezpośredniej?, oraz czy i w jakim stopniu obserwuje się wpływ e-głosowania na szwajcarski elektorat? Odpowiedzi na postawione pytania moim zdaniem były o tyle istotne, iż obecnie coraz więcej państw rozważa wprowadzenie różnych form *e-voting* (np. głosowania przez Internet) i wzbogacenie dotychczasowych procedur o nową formę uczestnictwa w wyborach. Analiza doświadczeń Szwajcarii może zatem okazać się w tym kontekście cennym wkładem nie tylko na etapie dyskusji nad tym zagadnieniem, ale także w fazie implementacji tych nowych rozwiązań do już obowiązujących procedur wyborczych.

Próbując zatem zrealizować cel pracy i odpowiedzieć na postawione pytania badawcze, odwołam się do różnych schematów eksplanacyjnych, próbując zbadać, czy zróżnicowanie szwajcarskiego społeczeństwa, szwajcarskich gmin i kantonów, zmiany wywołane wykorzystaniem nowych technologii w życiu politycznym, a także będące ich konsekwencją funkcjonowanie (specyfika) trzech szwajcarskich systemów głosowania elektronicznego wpływają na przeobrażenia szwajcarskiej demokracji bezpośredniej.

Zakres chronologiczny w niniejszej pracy obejmuje praktykę wykorzystanie *e-voting* w Szwajcarii od ostatniego dziesięciolecia XX wieku do listopada 2012 r. Za przyjęciem właśnie takich ram czasowych przemawiało to, by spojrzeć na wykorzystanie *e-voting* od momentu powstania pomysłu wdrożenia tego rozwiązania aż do chwili obecnej, co związane było przede wszystkim z chęcią zarysowania jak najbardziej aktualnych danych dotyczących praktyki *e-voting* w Konfederacji.

Rozległość zamierzenia badawczego, różnorodność opracowań naukowych i same badania nad instytucją referendum oraz zastosowaniem ICT w procedurach wyborczych wymagały zastosowania urozmaiconych metod i narzędzi, które stały się podstawą prowadzonej analizy. W toku postępowania badawczego zastosowałam zarówno analizę ilościową, jak i jakościową. Badaniu poddałam dane statystyczne obrazujące wyniki głosowań referendalnych (a także innych instytucji demokracji bezpośredniej). Wykorzystałam tu przede wszystkim dane zuryckiego urzędu statystycznego, Kancelarii Federalnej i kantonu Genewa. Posłużyłam się ponadto danymi udostępnionymi przez Electronic Democracy Centre i Centre for Research on Direct Democracy w Aarau. Analiza ilościowa uzupełniona została badaniem jakościowym, opierającym się głównie na materiałach pochodzących m.in. ze stron internetowych kantonów wdrażających systemy *e-voting* w Szwajcarii. Systemy w poszczególnych kantonach postanowiłam rozpatrywać dodatkowo w ujęciu porównawczym. Takie podejście umożliwiło mi dostrzeżenie podobieństw i różnic badanych przypadków.

Dzięki metodom statystycznym możliwe było przedstawienie liczby e-głosowań oraz ich wyników w postaci wymiernych wielkości, które były pomocne w określeniu rozmiaru zróżnicowania praktyki związanej z *e-voting* w krajach związkowych w Szwajcarii.

Poza wspomnianymi już metodami skorzystałam również z metody instytucjonalno-prawnej, która pozwoliła na wnikliwą analizę aktów prawnych, które zawierają regulacje dotyczące elektronicznego głosowania. Posłużyłam się również genetyczną metodą historyczną, która w kontekście badania rozwoju demokracji bezpośredniej w Szwajcarii, pozwoliła wskazać na historię jej instytucji oraz to, jak poszczególne formy demokracji bezpośredniej ewoluowały w praktyce poszczególnych gmin, krajów związkowych czy całej federacji.

Struktura książki wspiera się na sześciu rozdziałach. Pierwszy i drugi mają charakter teoretyczny. Rozdział pierwszy dotyczy koncepcji demokracji bezpośredniej. Zdefiniowałam w nim pojęcie demokracji bezpośredniej, przedstawiłam rys historyczny rozwoju tej formy rządzenia, koncentrując się także na najważniejszych formach bezpośredniego sprawowania władzy. Na kanwie prowadzonych rozważań sformułowałam tezę, iż demokracja bezpośrednia stwarza obywatelom szczególne możliwości uczestnictwa w sprawowaniu władzy w państwie. Za pomocą bezpośrednich narzędzi władczych wszyscy uprawnieni obywatele mogą wyrazić aprobatę lub dezaprobatę wobec przedłożonych im

spraw, mogą zaakceptować lub odrzucić kwestie przekazane pod głosowanie, co jednocześnie oznacza realizację woli lub dobra ogółu.

W rozdziale drugim skoncentrowałam się na zagadnieniu wpływu ICT na współczesną demokrację. Pierwszą część rozdziału poświęciłam próbie zdefiniowania tzw. *elektronicznej demokracji*, zwracając uwagę na niejednorodność w pojmowaniu e-demokracji i zaznaczając rozbieżności w rozumieniu m.in. takich terminów, jak *teledemokracja* czy *cyberdemokracja*. W rozdziale skoncentrowałam się także na różnych teoretycznych ujęciach wpływu nowoczesnych technologii na demokrację, analizując przy tym różne formy tzw. e-partycypacji. W części poświęconej elektronicznemu głosowaniu zdefiniowałam pojęcie elektronicznych wyborów i elektronicznego referendum.

W rozdziale trzecim analizowałam uwarunkowania funkcjonujące w Konfederacji Szwajcarskiej (nie bez znaczenia jest fakt, iż Szwajcaria stanowi państwo różnorodne nie tylko pod względem geograficznym, ale i narodowo-społecznym), a na tej kanwie próbowałam odpowiedzieć na pytanie, jak te specyficzne warunki wpływają przede wszystkim na szwajcarską – wyjątkową formę demokracji. W rozdziale zwróciłam również uwagę na to, w jaki sposób różnice te odzwierciedlone są w federalnych instytucjach politycznych.

Rozdział czwarty dotyczy praktycznego wymiaru funkcjonowania w Szwajcarii instytucji demokracji bezpośredniej na wszystkich poziomach podziału administracyjnego państwa (w federacji, w kantonach i w gminach). Federalizm i demokracja bezpośrednia są jednym z najbardziej znaczących wektorów helweckiej państwowości, a bezpośrednie procedury demokratyczne są stosowane w Szwajcarii na wszystkich trzech poziomach podziału administracyjnego państwa. W tej części uwzględniłam aspekty prawne związane z funkcjonowaniem instytucji demokracji bezpośredniej, zakres wykorzystania tych form demokratycznych, liczbę głosowań, przedmiot głosowań czy frekwencję.

Celem rozdziału piątego było udzielenie odpowiedzi na pytanie o to, w jakim wymiarze demokracja bezpośrednia w Szwajcarii ulega przeobrażeniom? W pierwszej części rozdziału zwróciłam uwagę na najważniejsze wymiary zmian oraz na konsekwencje wprowadzenia głosowania korespondencyjnego, natomiast w drugiej części rozdziału uwagę swoją skupiłam na elektronicznym głosowaniu w Szwajcarii, omawiając motywy wdrażania *e-voting*, podstawy prawne oraz projekt *Vote électronique* (oparty na trzech systemach e-głosowania: *Geneva E-voting System*, *Neuchâtel E-voting System*, *Zurich E-voting System*).

Celem rozdziału ostatniego – szóstego było przedstawienie trzech wdrażanych w Szwajcarii systemów e-głosowania oraz analiza doświadczeń związanych z tzw. elektronicznymi referendum. Na tej podstawie dokonałam próby oceny roli elektronicznych form uczestniczenia w procedurach demokracji bezpośredniej w Szwajcarii ze szczególnym uwzględnieniem e-referendum.

Wyniki analizy praktyki wykorzystania *e-voting* w referendum szwajcarskich pozwoliły stwierdzić, że demokracja bezpośrednia pod wpływem tego narzędzia ulega istotnym przeobrażeniom. W warunkach funkcjonowania nowych mediów bezpośrednia forma sprawowania władzy ewoluje przede wszystkim poprzez zmianę funkcjonowania poszczególnych jej instytucji – m.in. referendum. Poprzez wyeliminowanie problemu fizycznego oddalenia wyborcy od lokalu wyborczego, poprzez szybsze i wygodniejsze z punktu widzenia wyborcy procedury oddawania głosów, a także poprzez umożliwienie Szwajcarom przebywającym zagranicą elektronicznej partycypacji, zmienia się także obraz szwajcarskiego elektoratu (w zakresie wykorzystania przez niego dostępnych metod

głosowania w tak często przecież organizowanych w Konfederacji referendach). O ile – jak zaznaczono w pracy – nie wydaje się, by dzięki zastosowaniu *e-voting* w referendach zwiększeniu uległa frekwencja wyborcza, to jednak zauważalne jest zmniejszenie liczby wyborców korzystających z głosowania korespondencyjnego na rzecz głosowania internetowego.

W moim przekonaniu – mimo iż nie można mówić o zmianach „rewolucyjnych” za sprawą e-referendum w Szwajcarii (ale raczej o systematycznej ewolucji funkcjonującej tamże demokracji bezpośredniej), to jednak praktyka helwecka w zakresie wykorzystania elektronicznego referendum (a także elektronicznych wyborów) może stworzyć niezwykle pomocną platformę do określenia kierunków rozwoju tzw. elektronicznej demokracji w innych państwach.

Na podstawie wyników prowadzonych badań sformułowałam wnioski, iż elektroniczne głosowanie ma potencjał stać się popularnym sposobem uczestnictwa obywateli w życiu politycznym – nie tylko w Konfederacji Szwajcarskiej. Doświadczenia tego państwa w zakresie wykorzystania *e-voting* wskazują na coraz większe zainteresowanie tym sposobem głosowania i mogą zatem stanowić cenny wkład dla innych krajów na etapie rozważania czy też w fazie wprowadzania alternatywnych metod uczestnictwa wyborczego opartych na wykorzystaniu ICT. Praktyka szwajcarska w zakresie elektronicznego referendum (a także elektronicznych wyborów) może więc być niezwykle przydatna dla innych państw.

Nadmienić pragnę, iż tematyka związana z wykorzystaniem technologii informacyjnych i komunikacyjnych w procedurach głosowania w wyborach i referendach była przedmiotem wielu moich wystąpień w kraju i zagranicą. Wyniki swoich badań prezentowałam m.in. na następujących konferencjach naukowych:

1. Konferencja *Ewolucja systemów politycznych nowych państw członkowskich UE*, WNPiD UAM, Collegium Polonicum w Słubicach, 15-16 maja 2013, referat: *Metody zwiększania partycypacji obywateli – wybrane zagadnienia*;
2. II Ogólnopolski Kongres Politologiczny, WNPiD UAM, Poznań, 19-21 września 2012, referat: *Elektroniczne głosowanie – kontrowersje i dylematy*;
3. *International Conference on eBusiness and eGovernment* - Social Sciences Research Society (ICEBEG), 27-28 kwietnia 2012, Turcja, referat: *Electronic voting as a method of increasing voter turnout*;
4. Konferencja: *Formy i sposoby legitymizacji władzy w Europie Środkowej i Wschodniej*, 10-11 maja 2012 r., Collegium Polonicum, Słubice, referat: *Frekwencja wyborcza jako czynnik legitymizujący władzę w państwach UE (e-głosowania jako metoda zwiększania frekwencji wyborczej)*;
5. Konferencja „*Demokracja bezpośrednia w samorządzie terytorialnym*”, UMCS, Białgoraj, 19 - 20 maja 2011 r., referat: *Elektroniczna demokracja bezpośrednia w Szwajcarii. Na przykładzie głosowań referendalnych w kantonach i gminach*;
6. 5th Conference on Electronic Democracy EDEM 2011, Vienna University, September 7 – 9, 2011, referat: *The Political Market and Application of the Internet*;
7. *International Conference on eGovernment and eGovernance*”, 11-12 marca 2010 r., Antalya, Turcja, referat: *E-voting (as a form of e-democracy) in the European countries*;

8. IV ogólnopolska konferencja naukowa pt. *Dylematy współczesnej demokracji*, WSB Chorzów 15-16 kwietnia 2010 r., referat: *Głosowanie elektroniczne. Motywy wdrażania nowych form uczestnictwa wyborczego*;
9. Konferencja *Ewolucja systemu politycznego. Nowe wyzwania, nowe szanse, nowe zagrożenia*, WNPiD, CP, Słubice, 22-23 kwietnia 2010 r., referat: *Głosowanie elektroniczne – nowe wyzwanie dla demokracji*;
10. Konferencja *Stan i Perspektywy Demokracji Bezpośredniej w Europie i Świecie*, UMCS, Lublin, 10-11 czerwca 2010 r., referat: *E-voting jako nowa forma głosowania w referendum. Przykłady zastosowań w państwach europejskich*;
11. I Ogólnopolski Kongres Politologiczny, *Demokratyczna Polska w globalizującym się świecie*, Warszawa, 22-24 września 2009 r., referat: *Demokracja bezpośrednia w Szwajcarii. Wykorzystanie ICT w procedurach głosowania*;
12. Konferencja *Ewolucja systemu wyborczego w Polsce*, WNPiD, Poznań, 22-23 maja 2009 r., referat: *E-voting w państwach europejskich*;
13. Konferencja *Nowe Media – społeczeństwo sieciowe*, Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Toruń, 22-23 kwietnia 2009 r., referat: *Wpływ ICT na życie polityczne*;
14. Konferencja *Współczesne państwo w wielokulturowość państw zjednoczonej Europy*, Wyższa Szkoła Biznesu w Poznaniu, Wydział zamiejscowy w Chorzowie, 17-18 kwietnia 2008 r., referat: *Elektroniczna demokracja - wykorzystanie nowych technologii w życiu politycznym*.

Dodać pragnę, iż w latach 2011-2012 realizowałam grant własny pt. *Elektroniczne głosowanie w Szwajcarii. Nowy wymiar demokracji bezpośredniej?*, którego najważniejszy cel stanowiła analiza doświadczeń Konfederacji Szwajcarskiej w zakresie wykorzystania technologii teleinformatycznych w procesach podejmowania decyzji (e-referendum). Problemem badawczym podejmowanym w niniejszym projekcie było zagadnienie wykorzystania elektronicznego głosowania w realiach szwajcarskiej demokracji bezpośredniej. W ramach grantu miałam okazję kilkakrotnie wyjechać do Szwajcarii, gdzie m.in. gromadziłam materiał badawczy w instytucjach odpowiedzialnych za wdrażanie systemów e-głosowania (m.in. Urząd Statystyczny Kantonu Zurich, Kancelaria Federalna, Kancelaria Kantonu Genewa).

Na zaproszenie Ambasadora Szwajcarii uczestniczyłam również w eksperckim spotkaniu oraz konferencji poświęconej e-głosowaniu w Szwajcarii (oraz w kantonie Genewa) i państwach OBWE, pt: *E-Voting: Experiences and Trends in the OSCE Area, in Switzerland and in Geneva E-voting* (23-24 maja 2012 - Collegium Civitas, Ambasada Szwajcarii w Warszawie).

W listopadzie 2012 r. na zaproszenie przewodniczącego Zespołu Parlamentarnego Polska 2,0 - Wincentego Elsnera - uczestniczyłam również w konferencji: *E-głosowanie? Damy radę!*, organizowanej w Sejmie RP (w dniu 29 listopada 2012 r.). Spotkanie miało na celu prezentację projektu nowelizacji Kodeksu Wyborczego w zakresie wprowadzenia możliwości głosowania zdalnego przez Internet oraz dyskusję ekspercką w tym zakresie.

5. POZOSTAŁE OBSZARY ZAINTERESOWAŃ NAUKOWYCH I POZOSTAŁE OSIĄGNIĘCIA NAUKOWO – BADAWCZE ORAZ ORGANIZACYJNE

5.1. Pozostałe obszary zainteresowań naukowych i osiągnięcia w tym zakresie

Oprócz głównego nurtu badań, jakim jest wpływ ICT na procedury głosowania, moje zainteresowania badawcze skoncentrowały się wokół kilku innych kierunków, w ramach których opublikowałam łącznie 43 prace: 2 monografie (w jednej jestem współautorką), redagowałam 2 prace zbiorowe, współredagowałam 5 prac zbiorowych, opublikowałam 34 artykuły (2 teksty we współautorstwie). W opublikowanych pracach poruszałam tematy, które można podzielić na kilka obszarów badawczych.

Jednym zatem z dodatkowych obszarów moich zainteresowań naukowych - częściowo powiązanych z pierwszym obszarem badań – jest tematyka demokracji bezpośredniej. Studia w tym obszarze są kontynuacją badań prowadzonych podczas moich studiów doktoranckich. W ramach tego kierunku zainteresowań opublikowałam:

- 1 monografię;
- 3 artykuły w czasopismach naukowych (1 w jęz. angielskim);
- 5 rozdziałów w pracach zbiorowych;

Opublikowane prace dotyczą przede wszystkim funkcjonowania instytucji referendum, a także innych form demokracji bezpośredniej w państwach europejskich:

- Musiał-Karg M., *Referendum w państwach europejskich. Teoria, praktyka, perspektywy*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2008;
- Musiał-Karg M., *Direct Democratic Practice At the Local and Cantonal Level in Switzerland*, „Studia Polityczne”, nr 19/2007;
- Musiał-Karg M., *Doświadczenia wykorzystywania instytucji referendum w państwach Europy Środkowej i Wschodniej*, [w:] *Stan i perspektywy demokracji europejskiej w Polsce*, red. M. Marczevska-Rytko, ASPRA-JR, Warszawa 2010.
- Musiał-Karg M., *Demokracja bezpośrednia a wprowadzenie praw wyborczych dla kobiet. Przykład Szwajcarii*, „Środkoeuropejskie Studia Polityczne”, nr 4/2012.
- Musiał-Karg M., *Referendum w Europie. Kultura polityczna w państwach europejskich*, [w:] *Kultura w Europie: od tradycji do zjawisk współczesnych. Refleksje socjologiczne*, Zachodniopomorska Szkoła Biznesu, Szczecin 2009.

Część tekstów z tego obszaru moich zainteresowań dotyczy również wykorzystania głosowań referendalnych, a także ustanowionej Traktatem z Lizbony europejskiej inicjatywy obywatelskiej, w procesie integracji europejskiej. W tej tematyce opublikowane zostały:

- Musiał-Karg M., *Instytucje demokracji bezpośredniej w procesie integracji europejskiej – od referendum ogólnonarodowego do europejskiej inicjatywy obywatelskiej*, „Rocznik Integracji Europejskiej”, nr 6/2012;
- Musiał-Karg M., *Instytucja referendum w Unii Europejskiej. Doświadczenie i perspektywy*, [w:] *Quo vadis Europa? Problemy polityczne i gospodarcze. T. II*, red. Marek Janowski, J. Jonczek, L. Ślepowroński, Print Group, Szczecin 2008;

- Musiał-Karg M., *Frekwencja wyborcza w Unii Europejskiej- referenda w sprawach europejskich oraz wybory do Parlamentu Europejskiego*, [w:] *Europa wielu wymiarów*, red. P. Stachowiak, WNPiD UAM, Poznań 2008.

Nadmienić pragnę, iż tej tematyce poświęcone były również wykłady gościnne, które wygłaszałam dla studentów Centre International de Formation Européenne (temat: "Direct Democracy in Europe. Western vs. Central and Eastern Experience") oraz dla studentów Uniwersytetu Technicznego w Dreźnie w Niemczech (na zaproszenie Hannah Arendt Institute for Research on Totalitarianism at the Technical University of Dresden, Germany, czerwiec 2008 r., wykład pt. "Direct Democracy in the Process of Political Changes in Post-Communist Countries").

Kolejny kierunek prowadzonych przeze mnie badań dotyczy studiów transgranicznych, a szczególnie funkcjonowania miast podzielonych na granicy polsko-niemieckiej. W tej tematyce napisałam: 7 rozdziałów w pracach zbiorowych (5 tekstów w języku polskim, 2 teksty w języku angielskim), a także współredagowałam 3 prace zbiorowe.

Teksty poświęcone realiom funkcjonowania tzw. *divided cities* to m.in.:

- Musiał-Karg M., *Transgraniczna współpraca władz lokalnych na przykładzie Ślubic i Frankfurtu nad Odrą*, [w:] *Spotkania polsko-niemieckie*, red. D. Kawa, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2011;

- Musiał-Karg M., *Współpraca transgraniczna w Europie na przykładzie doświadczeń regionów i miast przygranicznych*, [w:] *Pogranicze polsko-niemieckie na tle granic i pograniczy Europejskich*, red. J. Jańczak, M. Musiał-Karg, L. Wojnicz, WNPiD UAM, Poznań 2010;

- Musiał-Karg M., *Ślubfurt i Gubien jako nowa jakość kreowania miast podzielonych*, [w:] *Pogranicze polsko-niemieckie po roku 2004. Nowa jakość sąsiedztwa?*, red. J. Jańczak, M. Musiał-Karg, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2009;

- Musiał-Karg M., *Współpraca transgraniczna w miastach podzielonych*, [w:] *Polityka Sąsiedztwa Unii Europejskiej. Pomostowość czy buforowość?*, red. J. Jartyś, A. Staszczuk, ZAPOL, Szczecin 2008;

- Musiał-Karg M., *Ślubice-Frankfurt (Oder). Cooperation in a Divided City in the Polish-German Border*, [w:] *Conflict and Cooperation In Divided Cities*, red. J. Jańczak, Logos Verlag Berlin, Berlin 2009.

Z tematyką relacji transgranicznych wiążą się również m.in. następujące prace:

- Musiał-Karg M., Jańczak J., *Położenie przygraniczne a mapa polityczna województwa lubuskiego*, [w:] *Oblicze polityczne regionów Polski*, red. M. Dajnowicz, Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania w Białymstoku, Białystok 2007, oraz

- Musiał-Karg M., *Switzerland's German and Italian "Islands" - Büsingen and Campione d'Italia*, [w:] *European Exclaves in the Process of De-bordering and Re-bordering*, red. J. Jańczak, P. Osiewicz, Logos Verlag, Berlin 2012.

Zaznaczyć pragnę, iż funkcjonowaniu regionów przygranicznych w realiach Unii Europejskiej poświęcone są również trzy współredagowane przeze mnie prace zbiorowe:

- *Pogranicze polsko-niemieckie po 2004 roku. Nowa jakość sąsiedztwa?*, red. J. Jańczak, M. Musiał-Karg, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2009;

- *Granice wewnętrzne i zewnętrzne Unii Europejskiej. Pomiędzy otwartością a izolacją*, red. J. Jańczak, M. Musiał-Karg, WNPiD UAM, Poznań 2010,
- *Pogranicze polsko-niemieckie na tle granic i pograniczy europejskich*, red. J. Jańczak, M. Musiał-Karg, L. Wojnicz, WNPiD UAM, Poznań 2010.

Tematyka poruszana w ww. publikacjach była również przedmiotem wielu moich wystąpień na konferencjach w różnych ośrodkach naukowych w Polsce (Białystok, Szczecin, Poznań, Słubice). Występowałam również jako ekspert w ramach Baltic University Programme z referatem: "SŁUBFURT as a New Quality of Creation of a Divided City".

Powyższa tematyka pokrywa się częściowo z kolejnym analizowanym przeze mnie obszarem badawczym, który związany jest z tematyką wyborów (przede wszystkim samorządowych) oraz z marketingiem wyborczym. W tym obszarze opublikowałam: 7 rozdziałów w pracach zbiorowych (w przypadku jednego z tekstów jestem współautorem), a jedna praca – monografia, gdzie jestem jednym z trojga autorów jest w druku i ukaże się w roku 2013 nakładem Wydawnictwa Adam Marszałek (Jańczak J., Musiał-Karg M., Secler B., *Wybory samorządowe na Ziemi Lubuskiej, Pomorzu i w Wielkopolsce. Granice historyczne i relacje centra-peryferia a zachowania wyborcze*). Wymienić zatem należy w tym miejscu m.in. prace dotyczące wyborów samorządowych w województwie lubuskim:

- Musiał-Karg M., *Wybory na prezydentów miast w województwie lubuskim*, [w:] *Prezydenci miast. Analiza rywalizacji w wyborach samorządowych*, MARINA, Wrocław 012.

- Musiał-Karg M., *Przemeblowanie na lubuskiej scenie politycznej. Wybory samorządowe do sejmiku województwa*, [w:] *Wybory do sejmików województw w 2006 roku*, red. R. Alberski, M. Cichosz, Ł. Tomczak, MARINA, Wrocław 2010.

Tematyce związanej z kampanią wyborczą oraz wizerunkiem wybranych polskich partii politycznych poświęciłam prace:

- Musiał-Karg M., *Kampania 2011 w telewizji*, [w:] *Polityka i media- zapiski powyborcze 2011*, red. M. Drzonek, Dante-Media, Kraków 2012;

- Musiał-Karg M., *Waldemar Pawlak – kampania prezydencka 2010*. [w:] *Wybory prezydenckie 2010*, red. R. Okrzesik, W. Wojtasik, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2010;

- Musiał-Karg M., *Chwyty dozwolone – marketing stosowany AD 2007*, [w:] *Polska i Pomorze Zachodnie. Zapiski powyborcze*, red. Maciej Drzonek, Dante, Kraków 2008;

- Musiał-Karg M., *Kształtowanie wizerunku PSL (1991-2009)* [w:] *Ludowcy i problematyka agrarna na początku XXI wieku*, red. Ł. Tomczak, MARINA, Wrocław 2010;

- Musiał-Karg M., Secler B., *Analiza wizerunku partii liberalnych w Polsce na przykładzie Partii Demokratycznej – demokraci.pl*, [w:] *Polskie ugrupowania liberalne*, MARINA, Wrocław 2010.

Ostatnią przestrzenią naukową, w której zgromadziłam dorobek naukowy jest tematyka związana z reprezentacją kobiet w życiu politycznym. W tym obszarze opublikowałam:

- 6 rozdziałów w pracach zbiorowych, oraz

- redagowałam lub współredagowałam łącznie 2 prace zbiorowe.

Większość z prac dotyczy problemów uzyskania przez kobiety praw wyborczych oraz reprezentacji kobiet w organach władzy ustawodawczej i wykonawczej, a także roli kobiet

(przede wszystkim pełniących funkcje szefa rządu czy głowy państwa) w kształtowaniu polityki państwowej. Na uwagę zasługują m.in. następujące teksty mojego autorstwa:

- Musiał-Karg M., *Kobiety w przestrzeni politycznej Szwajcarii*, [w:] *Gender jako determinanta w przestrzeni publicznej i prywatnej*, red. I. Andruszkiewicz, A. Balczyńska-Kosman, E. Kania, J. Kałużna, WNPiD UAM, Poznań 2012;

- Musiał-Karg M., *Kobiety w organach władzy ustawodawczej oraz wykonawczej*, [w:] *Kobiety we współczesnej Europie. Rola i miejsce kobiet na rynku pracy, w polityce i w społeczeństwie*, red. M. Musiał-Karg, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2009.

- Musiał-Karg M., *Żelazne Damy polityki*, [w:] *Kobiety we współczesnym świecie. Rola i miejsce kobiet w życiu politycznym*, red. M. Musiał-Karg, red. M. Musiał-Karg, B. Secler, WNPiD UAM, Poznań 2010.

- *Ellen Johnson-Sirleaf – pierwsza prezydent w Afryce*, [w:] *Kobiety we współczesnym świecie. Rola i miejsce kobiet w życiu politycznym*, red. M. Musiał-Karg, B. Secler, WNPiD UAM, Poznań 2010.

Redagowałam ponadto pracę zbiorową pt. *Kobiety we współczesnej Europie. Rola i miejsce kobiet na rynku pracy, w polityce i w społeczeństwie*, red. M. Musiał-Karg, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2009 oraz współredagowałam *Kobiety we współczesnym świecie. Rola i miejsce kobiet w życiu politycznym*, red. M. Musiał-Karg, B. Secler, WNPiD UAM, Poznań 2010 (praca zbiorowa współfinansowana była przez Marszałka Województwa Lubuskiego i była przygotowywana na potrzeby II Lubuskiego Kongresu Kobiet w ramach panelu pt. „Wybory samorządowe - marketing polityczny”, w którym występowałam jako ekspert). Wspomnieć również pragnę, iż jedna z moich publikacji (Musiał-Karg M., *Kobiety na rynku pracy – wybrane zagadnienia*, [w:] *Mentoring dla kobiet. Szeroka droga do kariery*, Sonar, Słubice 2010) wydana została w ramach projektu „Mentoring dla Kobiet”, w którym uczestniczyłam jako ekspert na zaproszenie Fundacji na rzecz Collegium Polonicum.

Jestem również autorką kilku artykułów o tematyce nie wpisującej się w przedstawione powyżej obszary badawcze (pełna lista opublikowanych prac w załączniku 5).

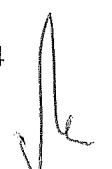
5.2. Projekty i granty

Projekty badawcze

W ramach mojej pracy naukowej uczestniczyłam i nadal biorę czynny udział w kilku projektach czy grantach badawczych.

Najważniejszym – w moim przekonaniu – jest grant własny pt. *Elektroniczne głosowanie w Szwajcarii. Nowy wymiar demokracji bezpośredniej?*, który realizowałam w okresie od maja 2011 r. do listopada 2012 r. Projekt umożliwił mi wyjazd na kilka kwerend zagranicznych do Szwajcarii oraz podjęcie współpracy ze szwajcarskimi specjalistami z ośrodków naukowych oraz z instytucji publicznych w zakresie *e-voting*.

Drugim projektem, który moim zdaniem zasługuje na szczególną uwagę jest przedsięwzięcie organizowane przez Wydział Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM we współpracy z Ambasadą Szwajcarską pt. *Switzerland and the European Union. Points of reference, experiences, and challenges in the 21st century* (kierownicy projektu: M. Musiał-

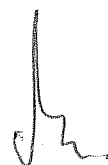

Karg, prof. T. Wallas). Efektem projektu był panel naukowy zorganizowany podczas konferencji "Europa XXI wieku. Europa i Unia Europejska wobec kryzysu. Diagnozy, rozwiązania i scenariusze na przyszłość" (7-8 lutego 2013 r., organizatorzy: WNPiD UAM, Collegium Polonicum, Przedstawicielstwo Komisji Europejskiej w Polsce, Fundacja Konrada Adenauera, Ambasada Szwajcarii). W najbliższym półroczu ma ukazać się praca zbiorowa będąca rezultatem podejmowanych podczas panelu rozważań.

Wspólne przedsięwzięcia w ramach panelu konferencyjnego zaowocowało powołaniem z mojej inicjatywy w marcu 2013 r. Grupy Badawczej "Inicjatywa Helwecka", w której skład wchodzi zarówno pracownicy WNPiD UAM, ale także innych polskich uczelni wyższych. Celem działań Grupy Badawczej „Inicjatywa Helwecka” jest prowadzenie interdyscyplinarnych badań nad Konfederacją Szwajcarską (m.in. szwajcarskim systemem politycznym, federalizmem, demokracją bezpośrednią, stosunkami Szwajcarii np. z Polską i innymi państwami, relacjami na linii Szwajcaria-UE), wymiana doświadczeń i wiedzy związanych z badaniami ww. zagadnień, organizowanie przedsięwzięć naukowych poświęconych Szwajcarii, a także realizacja różnego rodzaju projektów, grantów o charakterze krajowym i międzynarodowym, których tematyka związana byłaby z szeroko rozumianą polityką szwajcarską. Zamierzeniem naukowców zaangażowanych w prace „Inicjatywy Helweckiej” jest również prowadzenie badań o ponadnarodowym charakterze. Jednym z pierwszych projektów realizowanych w ramach „Inicjatywy Helweckiej” jest projekt pt. *Rola instytucji zgromadzenia ludowego (Landsgemeinde) w Konfederacji Szwajcarskiej*, którego celem jest analiza znaczenia instytucji zgromadzenia ludowego w kantonach szwajcarskich – zarówno w tych, gdzie obecnie to narzędzie jest nadal wykorzystywane (Appenzell Innerhoden, Glarus), jak w tych, gdzie odstąpiono od tej procedury podejmowania decyzji kantonalnych (np. Appenzell Ausserrhoden). Projekt podzielony jest na trzy fazy: wyjazd studyjny na Landsgemeinde (kwiecień 2013), kwerenda biblioteczna oraz przygotowanie publikacji nt. zgromadzenia (maj-wrzesień 2013), zorganizowanie konferencji naukowej (październik 2013).

Oprócz ww. uczestniczyłam lub uczestniczę w także m.in. w następujących projektach naukowych:

- ogólnopolski projekt badawczy: „Preferencje polityczne: postawy-identyfikacje-zachowania” (od 2012 r.);
- projekt badawczy realizowany na WNPiD (kierownik projektu dr B. Przybylska-Maszner *Arab Spring* — 06.2011-03.2012);
- *European Exclaves in the Process of De-bordering and Re-bordering* (kierownicy projektu – dr P. Osiewicz, dr J. Jańczak – 06.2012-03.2013);
- projekty podejmowane w ramach działalności Centre for Direct Democracy Studies na Uniwersytecie w Białymstoku;
- projekty podejmowane w ramach działalności Initiative & Referendum Institute – Europe w Marburgu;
- projekt naukowo-badawczy. „*Grupa Granica*” w Collegium Polonicum (lata 2009-2011) – badania transgraniczne.

Inne projekty

Od kilku lat współpracuję aktywnie z kilkoma fundacjami i stowarzyszeniami. W ramach tej kooperacji uczestniczyłam m.in. w następujących projektach:

- „Mentoring dla kobiet”(jako ekspert i prowadzący warsztaty) - Fundacja na rzecz Collegium Polonicum;
- „Mentoring – innowacyjna metoda aktywizacji” (jako specjalista ds. diagnozy) - inicjatywa Fundacji na rzecz Collegium Polonicum ze Słubic, wsparta przez 4 partnerów: Organizacja Pracodawców Ziemi Lubuskiej, Przedsiębiorstwo „Irmek” z Gorzowa Wlkp., Powiatowy Urząd Pracy w Krośnie Odrzańskim oraz niemiecka firma Deutsche Angestellten Akademie;
- Uniwersytet Obywatelski dla dzieci (jako wykładowca i prowadzący warsztaty) organizowany przez Fundację Dobro Kultury w Słubicach, we współpracy z Fundacją na rzecz Collegium Polonicum i Freiwilligenzentrum z Frankfurtu nad Odrą.

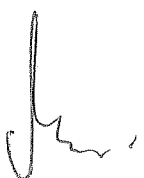
Brałam również czynny udział w przedsięwzięciach projektowych: Pełnomocnika ds. równości przy Marszałku Województwa Lubuskiego czy Fundacji Zielonej Doliny Odry i Warty w Górzycy.

W ramach współpracy z Fundacją na rzecz Collegium Polonicum pisałam diagnozę do innowacyjnego projektu „Mentoring – innowacyjna metoda aktywizacji” finansowanego przez Wojewódzki Urząd Pracy w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, Priorytet VI – Rynek pracy otwarty dla wszystkich. Najważniejszym zagadnieniem, którego dotyczy projekt jest aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych poniżej 25 roku życia. Projekt realizowany jest w partnerstwie ponadnarodowym i trójsektorowym krajowym. Celem diagnozy było uzyskanie jak najszerszej wiedzy na temat problemów, do których odnosi się wniosek, a także zgromadzenie i weryfikacja wszystkich niezbędnych informacji związanych z celami projektu. Diagnoza dotyczyła trzech grup badawczych: osób bezrobotnych (do których kierowane ma być narzędzie mentoringu), pracodawców (którzy mogliby stanowić zasoby mentorów), oraz instytucji rynku pracy (które miałyby pośredniczyć w łączeniu bezrobotnych i pracodawców (lub ich pracowników) w pary mentoringowe. Efektem diagnozy były rekomendacje związane z dalszymi kierunkami realizacji przedsięwzięcia. Diagnoza pisana była w okresie październik-maj 2013 r.

Na zlecenie Gminy Górzycy w roku 2010 przygotowywałam ekspertyzę pt. „Analiza systemu zmiany organu prowadzącego szkołę z uwzględnieniem korzyści systemowych i finansowych”.

Na przełomie roku 2011 i 2012 dla pełnomocnika Grupy Inicjatywnej w sprawie przeprowadzenia referendum dotyczącego odwołania Rady Powiatu Krośnieńskiego przed upływem kadencji opracowywałam ekspertyzę na temat przeprowadzania głosowania referendalnego dotyczącego odwołania organów stanowiących na poziomie powiatu.

W czerwcu 2013 r. wraz z dwoma innymi specjalistami przygotowałam ekspertyzę na temat możliwości powołania na obszarze Słubic i Frankfurtu nad Odrą Europejskiego Ugrupowania Współpracy Terytorialnej na terenie dwumiesta Słubice i Frankfurt nad Odrą. Ekspertyza została wykonana na potrzeby dwóch jednostek publicznych: Gminy Słubice i Miasta Frankfurtu nad Odrą (na zlecenie Słubicko-Frankfurckiego Centrum Kooperacji).

5.3. Aktywność dydaktyczna

W ramach działalności dydaktycznej prowadzę zajęcia z następujących przedmiotów: współczesne systemy polityczne, system polityczny RP, system instytucjonalny UE, marketing polityczny, a także zarządzanie zasobami ludzkimi oraz autoprezentacja i sztuka wystąpień publicznych.

Oprócz zajęć w języku polskim, prowadzę również zajęcia ramach programów międzynarodowych (przeznaczone przede wszystkim dla studentów zagranicznych). Zajęcia obejmują dwa kursy: *Direct Democracy: Theory and Practice. East and West European Experience* (prowadzone na Uniwersytecie im. A. Mickiewicza w Poznaniu i na Europejskim Uniwersytecie Viadrina we Frankfurcie nad Odrą) oraz *Eastern and Central Europe in the face of European Integration Processes*.

Prowadzę również seminarium dyplomowe dla studentów studiów I stopnia, a także jestem recenzentem prac magisterskich na studiach II stopnia. W ramach polsko-niemieckiego kierunku Double Degree: Magister Politologii/Master of European Studies byłam również drugim recenzentem 11 prac magisterskich pisanych w języku angielskim.

W ramach podnoszenia własnych kwalifikacji dydaktycznych ukończyłam kwalifikacyjny kurs pedagogiczny, uczestniczyłam w wykładach organizowanych w ramach prac grupy roboczej „Granica” w Collegium Polonicum w Słubicach, a także ukończyłam kurs e-learningu organizowany dla pracowników UAM. W wyniku tego ostatniego –część ze swoich anglojęzycznych zajęć prowadzę właśnie w oparciu o metody e-learningowe.

5.4. Aktywność organizacyjna

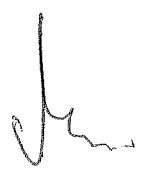
Swoją wiedzę i doświadczenie zawodowe wykorzystuję nie tylko podczas zajęć dydaktycznych, ale także w realizacji aktywności o charakterze organizacyjnym. Nadmienię pragnę, iż od roku 2008 pełnię funkcję pełnomocnika Dziekana WNPiD UAM ds. studiów na kierunku politologia w Collegium Polonicum w Słubicach. Jestem tam opiekunem zarówno grup studenckich na studiach stacjonarnych I stopnia, jak i niestacjonarnych I i II stopnia. W ramach swoich obowiązków zostałam również powołana na Przewodniczącą Wydziałowej Komisji Ekonomicznej w Collegium Polonicum. Kilkakrotnie byłam również członkiem komisji rekrutacyjnych na studia stacjonarne i niestacjonarne na kierunku politologia w Collegium Polonicum (lata 2011, 2012). Od 2008 roku pełnię również funkcję opiekuna Studenckiego Naukowego Koła Politologów w Collegium Polonicum w Słubicach.

Od stycznia 2013 r. jestem sekretarzem redakcji „Przeglądu Politologicznego”, a od czerwca 2012 r. wchodzę w skład redakcji nowopowołanego anglojęzycznego czasopisma naukowego powołanego na WNPiD UAM pt. „The Polish Political Science Quarterly”.

Jestem ponadto członkiem Polskiego Towarzystwa Nauk Politycznych, wchodzę w skład zespołu badawczego w ramach Center for Direct Democracy Studies (Uniwersytet w Białymstoku) oraz jestem członkiem i koordynatorem prac Grupy Badawczej „Inicjatywa Helwecka”.

Nadmienię pragnę, iż podczas mojej pracy organizowałam m.in. następujące konferencje naukowe:

- Europejska Konferencja Naukowa „Europa XXI wieku” (lata 2008-2013);
- Międzynarodowa konferencja naukowa Instytutu Politologii i Europeistyki Uniwersytetu Szczecińskiego i Instytutu Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza „Pogranicze polsko-niemieckie po roku 2004– nowa jakość

sąsiedztwa w jednoczącej się Europie”, Collegium, Collegium Polonicum, 4-5 czerwca 2008 r., Słubice;

- konferencja „5 lat Polski w UE. Bilans doświadczeń”, Collegium Polonicum, 14 maja 2009 r., Słubice;

- konferencja „Ewolucja systemu politycznego. Nowe wyzwania, nowe szanse, nowe zagrożenia”, WNPiD, CP, 22-23 kwietnia 2010 r. Słubice;

- Konferencja „Granice wewnętrzne i zewnętrzne Unii Europejskiej - pomiędzy otwartością i izolacją”, Collegium Polonicum, 17-18 czerwca 2010 r., Słubice;

- Konferencja „Formy i sposoby legitymizacji władzy w Europie Środkowej i Wschodniej”, w Collegium Polonicum 10-11 maja 2012 r., Słubice;

- konferencja „Ewolucja systemu politycznego nowych państw członkowskich UE”, WNPiD, Collegium Polonicum, 15-16 maja 2013 r., Słubice.

Moja działalność naukowa, dydaktyczna oraz organizacyjna została kilkakrotnie doceniona przez Rektora Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu oraz przez Dziekana Nauk Politycznych i Dziennikarstwa UAM. Otrzymałam m.in. nagrody Rektora Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu za osiągnięcia w pracy dydaktycznej (w latach 2009 i 2010), nagrodę Dziekana WNPiD za osiągnięcia w pracy dydaktycznej (rok 2010), nagrodę indywidualną II (w roku 2011) i III (w roku 2012) za osiągnięcia w pracy naukowej 2012, a także nagroda Dziekana WNPiD UAM za działalność naukową i organizacyjną (w roku akademickim 2011/2012)

5.3. Popularyzacja nauki

Dodać pragnę, iż podczas swojej pracy podejmuję się również różnych zadań mających na celu popularyzację nauki.

W latach 2010, 2011, 2012, 2013 byłam członkiem komisji podczas regionalnego etapu olimpiady wiedzy o społeczeństwie, a w roku 2012 i 2013 w ramach festiwalu Nauki i Sztuki organizowałam w Słubicach konkurs wiedzy o Polsce i UE, w którym uczestniczyły osoby zainteresowane z całego województwa lubuskiego.

W ramach Festiwalu Nauki i Sztuki w latach 2010, 2012 i 2013 prowadziłam ponadto wykłady popularno-naukowe dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych, promowałam uczelnię na spotkaniach z uczniami szkół średnich w Gorzowie Wlkp., a także prowadziłam wykłady i warsztaty dla uczniów szkół gimnazjalnych w ramach Obywatelskiego Uniwersytetu dla Dzieci.

Z ramienia Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu jestem również przedstawicielem konsorcjum „Nauka CP” powołanego przez Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu oraz Fundację na rzecz Collegium Polonicum, którego celem jest współrealizacja projektu „JA NAUKOWIEC”.

Prócz ww. podejmuję również inne działania, mające na celu popularyzację nauki (szczegóły nt. podejmowanych działań w załączniku nr 4).

Magdalena Janus-Kay

ch.